

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת מירב בן ארי

פ/25/6755

הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – השוואת זכויות של יתום עצמאי ליתום משני הורים), התשפ"ו–2026

1. תיקון סעיף 9 בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950¹, בסעיף 9(ד1), במקום "לתגמול כאמור גם מגיל 21 ועד הגיעו לגיל 30, שישולם לו במישרין" יבוא "לתגמולים לפי סעיף 9(בא)".

דברי הסבר

מוצע לתקן את חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י–1950 (להלן – החוק), כך שיתום עצמאי, שאחד מהוריו הוא נספה, ובהיותו קטין או צעיר שטרם מלאו לו 21 שנים שהה מחוץ לבית הורו השני שלא מחמת נישואיו, יהיה זכאי לתגמולים שלהם זכאי יתום משני הוריו שאחד מהם נספה.

לעניין זה, יתום עצמאי ששהה מחוץ לבית הורו שלא מחמת נישואיו, הוא יתום שנאלץ לעזוב את בית הוריו שלא מרצונו על פי המלצת עובד סוציאלי לחוק הנוער או מכוח החלטת בית משפט, ובכלל זה במקרים שבהם ההורה הנותר בחיים אינו מסוגל לטפל בו בשל מצבו הנפשי או בשל נסיבות משפחתיות חריגות אחרות.

הצעת החוק נועדה לתת מענה לקבוצת יתומים ייחודית זו, אשר חוותה פגיעה כפולה: האחת, אובדן ההורה שנספה; והשנייה, ניתוק מבית ההורה הנותר בחיים ומהתא המשפחתי היחיד שנותר לאחר השכול. בנסיבות אלה, הפגיעה שחוהה היתום העצמאי אינה מתמצה באובדן של הורה אחד, אלא משקפת, מבחינה מהותית ותפקודית, אובדן המסגרת ההורית והתמיכה המשפחתית הבסיסית.

המחוקק הכיר במאפייניה הייחודיים של קבוצה זו במסגרת תיקון מס' 47 לחוק, שבגדרו נקבע, בין השאר, כי יתומים עצמאיים יהיו זכאים לתגמולים עד גיל 30. ואולם, ההסדר שנקבע בתיקון האמור הוא הסדר חלקי, שכן הוא אינו נותן מענה מספק לעוצמת הפגיעה ולחומרת האובדן עקב נסיבות החיים של יתומים אלה.

¹ ס"ח התש"י, עמ' 162.

לפיכך, מוצע לקבוע כי יתום שאחד מהוריו נספה והוא נותק מבית הורה השני שלא מחמת נישואיו טרם שמלאו לו 21 שנים, יקבל תגמולים כמו יתום שהתייתם משני הוריו שאחד מהם נספה. זכאות זו משקפת את העובדה כי מבחינה מהותית, ובתקופה קריטית של התפתחותו, נשללה מן היתום העצמאי המסגרת ההורית כולה, בדומה ליתום משני הוריו.

התיקון המוצע נועד לאפשר ליתומים האמורים לקבל סיוע מוגבר שיתרום לשיקומם, ליציבות חייהם וליכולתם לקיים חיים עצמאיים, מתפקדים ומלאים.

לפי ההערכות, מדובר בקבוצה מצומצמת של כמה עשרות זכאים בלבד, ומשכך העלות התקציבית הכרוכה ביישום ההסדר המוצע צפויה להיות נמוכה ושולית יחסית, במיוחד בשים לב לתועלת המשמעותית שתצמח ממנו עבור הזכאים.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת מירב כהן (פ/25/6671) ועל ידי חבר הכנסת אלי דלל (פ/25/6724).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ג בסיוון התשפ"ו (08.06.2026)